

جامعه‌شناسی

۱- گزینه «۴» - ایده علوم انسانی و اجتماعی بومی (اسلامی و ایرانی)، دانشی است که نمی‌تواند دغدغه خلق و بازسازی واقعیت داشته باشد بلکه دغدغه کشف واقعیت و تشخیص درست و غلط دارد.

- تلاش‌های علمی به تدریج بر ذخیره دانشی علمی جهان اجتماعی می‌افزاید و دانش عمومی را غنی‌تر می‌کند.

(نبی زاده) (پایه دوازدهم - درس اول - صفحه ۵ و ۷) (متوسط)

۲- گزینه «۱» - دانشمندان علوم اجتماعی تلاش می‌کنند نظم و قواعد اجتماعی را کشف کنند. آن‌ها با کشف این قواعد می‌توانند تاثیر اجتماعات بر زندگی ما را توضیح دهند. در جامعه‌شناسی براساس دوری و نزدیکی به علوم طبیعی، رویکردهای مختلفی شکل گرفته است. جامعه‌شناسی تبیینی، جامعه‌شناسی تفسیری و جامعه‌شناسی انتقادی سه رویکرد اصلی جامعه‌شناسی‌اند.

- علوم اجتماعی با داوری درباره پدیده‌های اجتماعی و انتقاد از آن‌ها، فرصت موضع‌گیری اجتماعی مناسب و صحیح را برای دانشمندان فراهم می‌آورند. - زندگی اجتماعی انسان به دلیل اینکه ابعاد مختلف اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و ... دارد، شاخه‌ها و دانش‌های اجتماعی متفاوتی را پدید آورده است.

(نبی زاده) (پایه دوازدهم - درس دوم - صفحه ۱۳، ۱۵ و ۱۶) (دشوار)

۳- گزینه «۳» - در اوایل قرن بیستم میلادی، عده‌ای در جهان غرب پیدا شدند که به جای موضوع بر روش علوم تاکید کردند. آن‌ها روش تجربی را تنها روش کسب علم می‌دانستند. - علوم اجتماعی درباره فرصت‌ها و محدودیت‌های فناوری به انسان‌ها آگاهی می‌دهد و به آن‌ها کمک می‌کند که از طبیعت و علوم طبیعی به شیوه صحیح استفاده کنند. - پدیده‌های طبیعی برخلاف کنش‌ها و پیامدهای آن، به تصمیم و اقدام انسان‌ها وابسته نیستند، بلکه مستقل از اراده انسان‌ها و اهداف و معانی موردنظر آن‌ها وجود دارند. - اعضای جهان اجتماعی برای حل تعارض میان دانش عمومی و دانش علمی، تلاش می‌کنند تعارض‌ها گاهی با رها کردن بخشی از ذخیره دانشی به نفع بخشی دیگر و گاهی با طرح ایده‌های جدید حل می‌شوند.

(نبی زاده) (پایه دوازدهم - درس اول و دوم - صفحه ۶، ۷، ۱۱ و ۱۵) (متوسط)

۴- گزینه «۲» - آگوست کنت، بنیان‌گذار جامعه‌شناسی، ابتدا نام فیزیک اجتماعی را برای این رشته برگزید این رویکرد که جامعه‌شناسی را در زمره دانش‌های تجربی و ابزاری قرار می‌دهد با نام جامعه‌شناسی تبیینی شناخته می‌شود.

- موضوع جامعه‌شناسی تبیینی، پدیده‌های اجتماعی همانند پدیده‌های طبیعی هستند و روش آن حس و تجربه (نگاه از بیرون) و هدف آن پیش‌بینی و کنترل پدیده‌های اجتماعی می‌باشد.

(نبی زاده) (پایه دوازدهم - درس سوم - صفحه ۲۶ و ۲۷) (آسان)

۵- گزینه «۲» - تربیت و نگهداری حیوانات در سیرک‌ها و تبدیل کردن آن‌ها به موجوداتی آرام و دست‌آموز برای اجرای نمایش با روش‌هایی از قبیل جداسازی از طبیعت و ... بیانگر سقوط ارزش در کنش اجتماعی می‌باشد.

- تاکید افراطی بر نظم ساختارهای اجتماعی و یکسان دانستن نظم اجتماعی و نظم طبیعی، اراده و خلاقیت انسان‌ها را نادیده می‌گیرد که منجر به رکود اراده‌ها می‌شود.

- نادیده گرفتن معنای کنش (افول معانی) سبب شده است که بیش‌تر مطالعات تبیینی به توصیف خصوصیات و رفتارهای قابل مشاهده ما محدود شوند.

- برگزاری جشنواره‌های زیبایی در روزگار ما، نشان دهنده تاکید افراطی بر امور قابل مشاهده و سقوط ارزش‌ها هستند.

(نبی زاده) (پایه دوازدهم - درس چهارم - صفحه ۳۷، ۳۸ و ۳۹) (متوسط)

۶- گزینه «۴» - نظریه‌پردازان کنش اجتماعی، آگاهی و معناداری را مهم‌ترین کنش اجتماعی می‌دانند و زندگی اجتماعی انسان را با تاکید بر آگاهی و معنا، مطالعه می‌کنند.

- اندازه‌گیری اجزای بدن در ایام جنگ جهانی دوم برای تعیین اینکه چه کسی از نژاد برتر برخوردار است، بیانگر سقوط ارزش‌ها در بحث نادیده گرفتن معنای کنش است.

- یکسان دانستن طبیعت و جامعه انسان‌ها را به پیچ و مهره‌های نظم اجتماعی تقلیل می‌دهد. در حالی‌که جامعه برخلاف طبیعت، محصول و مخلوق کنش‌های انسان‌ها است و بود و نبود آن، وابسته به انسان است.

- منظور از تبیین، بیان چرایی یک پدیده یا نشان دادن علت ایجاد یا زوال آن است. در تبیین، پدیده‌ای که قبلاً مستقل از هم به نظر می‌رسیدند در ارتباط با هم قرار می‌گیرند.

(نبی زاده) (پایه دوازدهم - درس سوم و چهارم - صفحه ۲۵، ۲۹، ۳۸ و ۴۰) (دشوار)

۷- گزینه «۳» - ماکس وبر، تفهیم را مقدمه و پیش‌نیازی برای روش علمی که همان روش تجربی بود، می‌انگاشت. به همین دلیل وبر جامعه‌شناسی خود را تفهیمی - تبیینی معرفی کرد.

- مطالعه موردی یکی از روش‌های کیفی است. اگر محقق بخواهد تمامی ابعاد یک پدیده اجتماعی خاص مثلاً یک فرد، یک نهاد اجتماعی و یا یک فرهنگ را مطالعه کند و عمق پنهان و منحصر به فرد بودن آن را نشان دهد، از این روش استفاده می‌کند. در مطالعه موردی یک ده، موقعیت جغرافیایی، اوضاع جمعیتی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و به طور کلی جزئیات زندگی مردم ده بررسی می‌شود.

(نبی زاده) (پایه دوازدهم - درس پنجم - صفحه ۴۸، ۵۰ و ۵۱) (آسان)

۸- گزینه «۱» - جامعه‌شناسی تبیینی با منحصر کردن علم به علوم تجربی که صرفاً موضوعات مادی و محسوس را مطالعه می‌کند، ارزش‌های انسانی از جمله ارزش‌های سیاسی را که تماماً مادی و محسوس نیستند، قابل مطالعه علمی نمی‌داند و ناگزیر با معنازدایی از سیاست و قدرت و فروکاستن آن‌ها به پدیده‌های مادی و فاقد معنا، از شناخت واقعی آن‌ها باز می‌ماند.

(نبی زاده) (پایه دوازدهم - درس ششم - صفحه ۶۶ و ۶۷) (متوسط)

۹- گزینه «۲» - برای پی بردن به هدف کنش، باید به ذهن کنشگر راه یابیم و برای فهمیدن دلالت‌های کنش، باید به زمینه فرهنگی‌ای که کنشگر در آن عمل می‌کند، مراجعه می‌کنیم. - مهم‌ترین هدف ما در زندگی، دستیابی به فضیلت‌های فردی و سعادت همگانی است. فضیلت و سعادت در زندگی خوب یا جامعه خوب به دست می‌آید.

- مسئله معنا درباره کل زندگی انسان و در مورد تمام پدیده‌های اجتماعی و از جمله کنش‌های مطرح است این پرسش که چگونه می‌توان معنای زندگی و معنای کنش انسان‌های دیگر را فهمید.

- مالکیت (ثروت و درآمد) وسیله جذب اطاعت در دیگران است ثروت وجهه و شأنی به فرد عامل قدرت می‌دهد که همان اراده و قاطعیت اوست و می‌تواند موجب اطاعت اقناعی دیگران شود ولی مسلم است که مالکیت بیش‌تر با قدرت تشویقی قریب دارد.

(نبی زاده) (پایه دوازدهم - درس پنجم و ششم - صفحه ۴۳، ۵۰، ۶۰ و ۶۴) (متوسط)

۱۰- گزینه «۴» - اندیشمندان اجتماعی که مخالف قشربندی اجتماعی هستند، معتقدند که عدالت اقتصادی مهم است و با توزیع برابر ثروت، عدالت برقرار خواهد شد.

- جامعه‌شناسان طرفدار قشربندی اجتماعی معتقدند که از گذشته تا به حال، هیچ جامعه‌ای بدون قشربندی اجتماعی نبوده است یعنی قشربندی پدیده‌ای طبیعی است و در همه زمان‌ها و مکان‌ها وجود داشته است.

- جامعه‌شناسان در مطالعه نابرابری اجتماعی، به قشربندی اجتماعی در جوامع توجه دارند.

(نبی زاده) (پایه دوازدهم - درس هفتم - صفحه ۷۴، ۷۵ و ۷۶) (آسان)

۱۱- گزینه «۲» - در دوره پسامدرن، تکثر، تنوع و حتی بی‌ثباتی و تغییرات مداوم هویت‌ها مطلوب دانسته شد و هویت ملی و وحدت و ثبات و استمرار همراه با آن، نامطلوب پنداشته شد.

- برخی از پیدایش سیاست هویت به باز شدن جعبه پاندورا یاد می‌کنند. جعبه پاندورا در اساطیر یونانی جعبه‌ای حاوی تمام بلاهاست که به دست فردی به نام پاندورا گشوده می‌شود. - الگوی مطلوب قرآنی، تکثر و تنوع زبانی، نژادی و قومی را مانع وحدت و همدلی نمی‌داند بلکه انسان‌ها را به منشا وحدت رهنمون می‌سازد و رشد و شکوفایی جهان اسلام از قرن سوم و چهارم هجری نیز به دلیل پیروی از این الگوها است.

- با شکل‌گیری دولت - ملت‌ها در دوره مدرن، ناسیونالیسم پیدا شد و هویت از منظر دولت - ملت‌ها و توسط آن‌ها تعریف شد که مدل رایج سیاست‌گذاری هویتی در دوره مدرن، همانندسازی بود.

(نبی زاده) (پایه دوازدهم - درس هشتم - صفحه ۸۷، ۸۹ و ۹۲) (دشوار)

۱۲- گزینه «۱» - در مدل تکثرگرا، تفاوت‌های موجود میان گروه‌های قومی و زبانی حفظ و حتی تشدید می‌گردد البته در این الگو، همچنان وجود یک ساختار مشترک سیاسی و اقتصادی ضروری دانسته می‌شود که گروه‌های مختلف را به یکدیگر پیوند می‌دهد.

- طرفداران قشریندی اجتماعی از این نکته غافلند که در رقابت عادلانه باید نقطه شروع رقابت یکسان باشد که نیست.

- طرح خانه‌سازی عمومی برای اقشار کم درآمد در راستای کاهش نابرابری‌های اجتماعی است که در رویکرد عدالت اجتماعی، دولت به نمایندگی از جامعه نیازهای ضروری همه افراد مانند خوراک، پوشاک و مسکن را تامین می‌کند.

- جامعه‌شناسی انتقادی ریشه در رویکرد تفسیری دارد ولی به دنبال ملاک‌هایی برای داوری علمی درباره ارزش‌ها و هنجارها است و نمی‌خواهد به این وضعیت تن دهد که داوری ارزش‌ها بیرون از دایره علم صورت گیرد.

(نبی زاده) (پایه دوازدهم - درس هفتم و هشتم - صفحه ۷۵، ۷۷، ۹۰ و ۹۲) (متوسط)

۱۳- گزینه «۴» - روش ابن‌خلدون در علوم اجتماعی مشابه روشی است که چهارصد سال بعد، کنت در جامعه‌شناسی تبیینی به کار گرفت. شاید به همین دلیل غربیان وی را بیش از سایر متفکران اجتماعی مسلمان می‌شناسند.

- مدینه ضالیه، جامعه‌ای است که در اثر انحراف نظری از مدینه فاضله شکل می‌گیرد. در مدینه ضالیه، نظرات علمی پذیرفته شده در مدینه فاضله هم تحریف می‌گردند.

- ابوعلی مسکویه با نگاهی تبیینی، کتاب تجارب الامم را در هشت جلد تالیف کرد که در آن حوادثی مانند گزارش آغاز دولت‌ها و پیدایش پادشاهی بیان شد.

- ابوریحان بیرونی در کتاب تحقیق مالیه‌ها با روش تجربی و تفهیمی، فرهنگ جامعه هند را توصیف کرد و با استفاده از روش عقلی، به ارزیابی انتقادی این فرهنگ نیز پرداخت.

(نبی زاده) (پایه دوازدهم - درس نهم - صفحه ۱۰۲، ۱۰۳ و ۱۰۴) (متوسط)

۱۴- گزینه «۳» - عقل نظری: واقعیت‌هایی را که مستقل از آگاهی و اراده انسان وجود دارند، شناسایی می‌کند و علمی مانند فلسفه، ریاضیات و طبیعیات را پدید می‌آورد برای مثال قانون علیت در فلسفه یا قانون جاذبه زمین در فیزیک با این عقل شناخته می‌شود. در بحث عقل نظری، در طبیعت و جامعه، هیچ رخدادی خود به خودی و بدون علت رخ نمی‌دهد.

- عقل عملی: واقعیت‌هایی را که با آگاهی و اراده انسان به وجود می‌آیند مانند ارزش‌ها و آرمان‌ها، شناسایی می‌کند مثلاً خوبی عدالت و بدی ظلم را می‌شناسد. این عقل، علوم انسانی و اجتماعی را پدید می‌آورد. هرگز جامعه‌ای بدون تامین میزانی از عفت، شجاعت، حکمت و عدالت روی سعادت دنیوی و اخروی را نخواهد دید. (عقل عملی).

(نبی زاده) (پایه دوازدهم - درس دهم - صفحه ۱۱۸) (متوسط)

۱۵- گزینه «۳» - ۲ عبارت دوم و چهارم درست می‌باشد. اما عبارت اول و سوم نادرست می‌باشد. زیرا:

- فقه، مسائل اجتماعی را توصیف یا تبیین نمی‌کند اما درباره چگونگی رفتار اجتماعی مسلمانان و جامعه اسلامی، احکام و قواعدی را مطرح می‌کند.

- میرزا حسین نائینی از نخستین اندیشمندانی است که درباره لزوم قانون اساسی در دولت اسلامی سخن گفته است و کتاب تنبیه الامه و تنزیه المله از آثار اوست.

(نبی زاده) (پایه دوازدهم - درس نهم و دهم - صفحه ۱۰۰، ۱۰۳، ۱۱۰ و ۱۱۳) (متوسط)